

Geliş Tarihi (Received): 05.08.2019
Kabul Tarihi (Accepted): 15.09.2019
SPORMETRE, 2019,17(3), 134-144
DOI: 10.33689/spormetre.601953

ANTRENÖRLERİN MESLEK ETİĞİ DAVRANIŞLARI ÖLÇEĞİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI

Burakcan KAYIR¹, Oğuz ÖZBEK²

^{1,2}Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Öz: Mesleki etik, genel etik kurallarının özel bir uygulaması ve bir mesleğin üyelerini kapsayan kurallar bütünüdür. Antrenörler sporcular için önemli rol modellerdir. Bazı antrenörler oyuncularını hileye, şiddete, performans artırıcı ilaçlara yönlendirebilir. Etik konusunda antrenörlerin de davranışları sorgulanmalıdır. Bu çalışmanın amacı, antrenörlerin mesleki etiği davranışlarına uyma düzeylerini ölçek amacıyla bir ölçek geliştirmektir. Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme olasılığı bilinmeyen örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yolu ile seçilmiştir. Araştırmacılar ve alan uzmanlarının katkısıyla madde havuzu oluşturulmuştur. Sonrasında, çalışma grubunda yer alan bireylerle görüşmeler yapılarak; elde edilen formlar incelenmiş ve madde havuzunda yer alabilecek ifadeler tespit edilmiştir. Ölçek formunda yer alan maddelerin değerlendirilmesi 5’li Likert tipi derecelendirme ile yapılmıştır. Ölçme aracı, 84 antrenör ve 216 sporcuya uygulanarak, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçme aracı araştırmacılar tarafından, gönüllü katılan kişilere uygulanmıştır. Geçerlik çalışması için madde toplam korelasyon değerlerine bakılmış, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik için Cronbach’s Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Analizler sonucunda, profesyonellik, saygı, sorumluluk, hoşgörü alt boyutlarından oluşan 19 maddeli bir ölçek geliştirilmiştir. Geliştirilen antrenör mesleki etiği davranışları ölçeği’nin geçerli ve güvenilir olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antrenörlük Etiği, Antrenör, Mesleki Etik.

COACHES' PROFESSIONAL ETHICS BEHAVIOR SCALE: SCALE DEVELOPMENT AND VALIDITY STUDY

Abstract: Professional ethics is a specific application of general ethical rules and a set of rules that a professional manages its members. Coaches are important role models for athletes. Some coaches may direct their players to fraud, violence, performance-enhancing drugs. Ethics should be questioned about the behavior of coaches. The aim of this study is to develop a scale in order to scale the level of compliance of professional ethics behaviors of coaches. Quantitative method was used in the research. The sample of the study was selected easily from the sampling methods of unknown probability. An item pool was created with the contribution of researchers and field experts. Afterwards, interviews were conducted with individuals in the study group; The obtained forms were examined and the expressions that could be included in the item pool were determined. The items in the scale form were evaluated with a 5-point Likert type rating. The validity and reliability study was carried out by applying the measurement tool to 84 coaches and 216 athletes. The measurement tool was applied by the researchers to the volunteer participants. For the validity study, item total correlation values were analyzed, and exploratory and confirmatory factor analyzes were performed. Cronbach's Alpha coefficient was calculated for reliability. As a result of the analyzes, a 19-item scale consisting of professionalism, respect, responsibility and tolerance was developed. The developed professional ethics behaviors scale was found to be valid and reliable.

Key Words: Coaching Ethics, Coaches, Professional Ethics

GİRİŞ

Etik, ahlaki eylemlerin teorik temellerinin incelendiği bilimsel bir disiplindir (Lumpkin, Stroll ve Beller 1994). Etik ve ahlak farklı kavramlardır. Ahlak “bizlerin diğer varlıklarla belirli normlara göre gerçekleştirdiğimiz ilişkilerimizi, insanların ilişkilerinde bu varlıklara yönelttiği eylemleri düzenleyip anlamlandıran kural, ilke ve değerleri ifade eder” (Cevizci, 2002). Etik, diğer adı ile ahlak felsefesi ise, “ahlak adını verdiğimiz bu kavrama yoğunlaşan felsefe disiplindir”. Doğru veya yanlış davranışın teorisi etik olarak kabul edilirken, onun pratiği durumunda olan kavram ahlaktır (Billington, 2011).

Toplum yaşamında, iş bölümü ile birlikte “ortaya çıkan mesleklerin bilinçli ve özenli yapılması sonucu meslek etiği doğmuştur” (Aydın, 2003). Meslek etiği ekonomiyi, verimliliği, güvenliği, sağlık ve temizliği, mahremiyeti, kültürel ve sosyal gelişimi, huzuru, çevreyi korumayı ve geliştirmeyi amaçlar ve herkese ayırım yapmadan fırsatlar sunmayı sağlar (Naagarazan, 2006). Mesleki etik, sağlık veya farklı meslek gruplarında uygulanması beklenen yüksek davranış standartlarını ifade eder. Bir meslek etiği kuralının temel amacı, o mesleğin bütünlüğünü korumaktır (Street, 2002). Mesleki etik, genel etik kurallarının özel bir uygulaması ve bir mesleğin üyelerini kapsayan kurallar bütünüdür (McCarthy, 1997). Meslek etiği, kişisel değerlerden ve mesleki etik kurallardan oluşur (Bigbee, 2011).

Etik çalışmaları Hukuk Etiği, Tıp Etiği, Spor Etiği, Öğretim Etiği, Antrenörlük Etiği gibi iş kollarına göre ayrılır (Lumpkin, Stroll ve Beller, 1994). Sporun özündeki etik kavramını hem saha içinde hem saha dışında sporcularına karşı aşılacak ve örnek olmak görevini üstlenen antrenörlerin meslek etiğine uygun davranmalarının incelenmesi önemlidir. Antrenörler kendilerinden ve mesleklerinin tanımından beklenildiği gibi davranmalı, sporcular ile arasında doğru ve olumlu bir ilişki kurmalı, bu kurduğu ilişkide hem kendine hem de mesleğine saygı ile hareket etmelidir (Potrac ve ark., 2002).

Antrenörler sporcularının gelişimine, spor ile ilgili teknikleri öğretmek, fiziksel kondisyonlarını geliştirerek, sağlık açısından iyi alışkanlıklar kazandırarak, fiziksel, psikolojik ve sosyal anlamda katkıda bulunur (Rainer, 1990). Antrenörlerden spor içindeki herkese eşit davranması, sporcusunun sağlığını ve güvenliğini, performansından daha önde tutması, sporcuları ile karşılıklı saygı ve güvene dayalı, uygun bir ilişki geliştirmesi, kural ihlallerine ve yasaklı madde kullanımına asla göz yumması beklenmektedir (Hadley, 2006). Antrenörler sporcular için önemli rol modellerdir. Bazı antrenörler oyuncularını hileye, şiddete, performans artırıcı ilaçlara yönlendirebilir. Onların akademik hayatını önemsemeyen antrenmanı ve sporu fazla dayatabilir ve fiziksel veya zihinsel zararlar da verebilir (Eitzen, 2012).

Etik konusunda antrenörlerin de davranışları sorgulanmalıdır. Antrenörlerin başarılı takımlar ve galibiyet ödülleri için, oyuncu seçme ihlalleri, sporcular arasında ayırım ve hatalı motivasyon teknikleri uyguladıkları görülür (DeSensi ve Rosenberg, 1996). Etik davranış antrenörlerden sadece belirli bir sporun kurallara uygun olarak yapılıp yapılmadığını gözlemlerken beklenmez, aynı zamanda haksız kazanç sağlamamayı hedef edinmeli ve her sporun kendi içinde bulundurduğu yazılı olmayan kurallara göre de davranmalıdır (Sabock ve Sabock, 2011).

Antrenörler ve sporcular arasında cinsel ve duygusal yakınlıklar bir başka etik problemdir. Antrenör ve sporcular tarafından yer yer kabul edilse de spor örgütleri bu tarz ilişkileri kabullenmeyip engellemeye çalışmaktadır. Karşılıklı onay dahilinde olsa da sporcuların refahına, performansına, atletik başarısına ve takım dinamiklerine zarar verebilir. Sonuçta bu durum iktidar, güven ve ahlakın kötüye kullanılmasıdır (Johansson, 2013). Antrenörler arasında uygulanması gereken etik davranışlar kimi zaman etik bir ikileme dönüşebilir. Bunlardan bazıları, sakat bir sporcunun oynaması, antrenmanları aksatan bir sporcunun oynatılması, rakiplere kasıtlı olarak zarar vermek, sporcuları gereğinden fazla zorlamak ve sporcuları ile aralarında gelişebilen duygusal veya cinsel ilişkilerdir (Drewe, 2010). İyi bir antrenör karşılaştığı durumların muhakemesini en iyi şekilde yapıp ahlaken en iyi sonuca varmayı bilmelidir. Antrenörler aynı zamanda sporculara ahlaki ve etik davranışı aşılacak zorundadır (Stewart, 2014).

Antrenörlük meslek etiği ile ilgili alanyazında yapılmış çalışmalar vardır (Haney, Long ve Howell-jones, 1998; Drewe, 2010; Jones, 2010; Çeviker, 2013; Hardman, Jones ve Healey, 2015; Hamilton ve LaVoi, 2017). Örneğin; Drewe (2010), çalışmasında antrenörlere mesleklerinde sık olarak yaşadıkları etik ikilemleri sormuştur. Antrenörlerin etik ikilemleri nasıl çözdüğü konusunda antrenör ve sporcuların cevaplarını karşılatırmıştır. Avustralya Spor Komisyonu tarafından 2010 yılında yapılan bir çalışmada ise, antrenörlerde sıklıkla görülen etik dışı davranışların her ne pahasına olursa olsun kazanmaya odaklanma, önyargı ya da adam kayırma, hakemleri eleştirme, sözel olarak saldırgan bir antrenörlük tarzı ve oyuncu seçiminde adaletsizlik olarak saptanmıştır (Healey, 2015). Hardman, Jones ve Jones (2010) ise, antrenörlerin kişilik özelliklerinin nasıl olması ve nasıl davranması ve hareket etmesi gerektiğini değerlendirmişler.

Hamilton ve LaVoi (2017) çalışmasında, sporcuların ahlak gelişiminde kilit rol oynayan antrenörlerin ahlaki gelişimlerinin ve profesyonellik anlayışını bilinmemesinden yola çıkarak, antrenörlerin sahip olduğu etik değerlerini anlamayı hedeflemiştir. Araştırmaya daha önce bireysel anlamda “ahlaki örnek” olarak gösterilen 12 Amerikan Kolej Spor Kurumu antrenörü katılmıştır. Çalışmada, ahlaki örnek olma, profesyonellik ve olumlu anlamda antrenörlerin etik kimliğinin gelişimi için gerekli olan konular olarak ortaya çıkmıştır.

Haney, Long ve Howell-Jones (1998), yaptıkları çalışmada, antrenörlerin sporla ilgili etik kaygılarını incelemiştir. Antrenörlerin beyan ettikleri etik kaygıların (ayrımcılık, hile, kötüye kullanma vb.) birçoğunun spora özgü konular olduğu ancak, gücün kötüye kullanımı, ayrımcılık gibi başlıkların tüm meslek alanlarına özgü olduğu saptanmıştır (Haney, Long ve Howell-jones, 1998).

Antrenörlerin etik davranışları ile ilgili alanyazında ölçek geliştirme çalışmalarının az sayıda olduğu görülmüştür (Dolaşır, 2006; Dolaşır-Tuncel ve Büyüköztürk, 2009; Güven ve Öncü, 2012; Thompson ve Dieffenbach, 2016). Örneğin; Thompson ve Dieffenbach (2016) tarafından antrenörlerin mesleki etik düzeyini ölçmek için ölçek geliştirilmiştir. Ölçekte, antrenörlük eğitimi bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere yöneltilen, antrenörlük mesleğinde sıklıkla karşılaşılan örnek olaylara ilişkin sorular yer almıştır. Dolaşır (2006), tek boyutlu 67 maddeden oluşan Antrenör Mesleki Etik İlkeler ölçeğini 160 sporcu ve 44 antrenöre uygulayarak geliştirmiştir Dolaşır-Tuncel ve Büyüköztürk (2009), 67 maddelik bu ölçeği aynı veriler ile yeniden analiz ederek revize etmiş, 34 madde ve iki alt boyuttan oluşan yeni bir ölçek geliştirmiştir. Güven ve Öncü (2012), antrenörlerin etik dışı davranışları ile ilgili sporcu algısı ölçeğini geliştirmişlerdir. Çalışmada analizler sonucu ölçeğin, 19 madde ve üç boyuttan oluştuğu görülmüştür (Güven ve Öncü, 2012). Bu çalışmanın amacı, antrenörlerin meslek etiği davranışlarına uyma düzeylerini ölçek amacıyla Türk kültürüne uygun bir ölçek geliştirmektir.

YÖNTEM

Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırma tarama modelindedir (Karasar, 2007). Çalışma grubu, atletizm, basketbol, güreş, hentbol, tekvando, tenis, yüzme, voleybol ve vücut geliştirme ve fitness branşlarında Türkiye genelinde antrenörlük belgesine sahip kişiler ile bu branşlarda Ankara'daki lisanslı sporcular oluşturmuştur.

Veri toplama aracında yer alacak soru maddeleri için ilgili alanyazın incelenerek soru havuzu oluşturulmuştur. Soru havuzunda yer alan sorular üç spor bilimcisi alan uzmanının görüşüne sunulmuş, eleştiriler ışığında önerilen düzenlemeler yapılmıştır. Ölçme aracı formunda, 47

madde ve kişisel bilgilere ilişkin 10 soru yer almıştır. Ölçek maddelerinin değerlendirilmesi 5’li Likert tipi derecelendirme ile yapılmıştır. Likert ölçeği, hazırlanması ve kullanılması kolay ve diğer ölçeklere göre güvenilirliği yüksek olduğu için tercih edilmiştir (Tavşancıl, 2006). Ölçek maddelerini değerlendirme puan ve aralıklarına Çizelge 1’de yer verilmiştir. Puan aralıkları belirlenirken $(n-1/n= 5-1/5 =.80)$ hesaplamasından yararlanılmıştır.

Çizelge 1. Beşli Likert tipi derecelendirme ölçeğinin puan ve aralıkları

Puan	Uyma Düzeyi Antrenör/Sporcu	Puan Sınırı
1	Hiç Uymam/Uymaz	1.00 - 1.79
2	Az Uyarım/Uyar	1.80 – 2,59
3	Orta Düzeyde Uyarım/Uyar	2,60 – 3.39
4	Çok Uyarım/Uyar	3.40 – 4.19
5	Tam Uyarım/Uyar	4.20 – 5.00

Ölçme aracı, 300 kişiye uygulanarak, geçerlik ve güvenilirliğe bakılmıştır. Ölçme aracı araştırmacı tarafından, gönüllü katılan kişilere uygulanmıştır. Geçerlik için madde toplam korelasyon değerleri incelenmiş, doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi için verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek için Kaiser-Meyer-Olkin Measure (KMO) değeri incelenmiştir. Güvenirlik için Cronbach’s Alpha katsayısına bakılmıştır.

Ölçek geliştirmek için veri elde edilen çalışma grubu 86 antrenör ve 214 sporcudan oluşmuştur. Çalışma grubu, olasılığı bilinmeyen örnekleme yöntemlerinden kolayda örneklem yolu seçilmiştir. Çalışma grubunun %13.3’ü Atletizm (40 kişi), %8.3’ü Basketbol (25 kişi), %5’i Güreş (15 kişi), %4.7’si Hentbol (14 kişi), %32’si Tekwando (96 kişi), %5,3’ü Tenis (16 kişi), %10.7’si Yüzme (32 kişi), %14’ü Voleybol (42 kişi), % 6.7’si Vücut Geliştirme ve Fitness (20 kişi) branşındandır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların cinsiyet ve medeni durumları incelendiğinde, %45’inin (135 kişi) kadın, %55’inin (165 kişi) erkek olduğu, %25.7’sinin evli (77 kişi), %74.3’inin bekar (223 kişi) olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaşlarına bakıldığında %33’ünün (99 kişi) 18-21 yaş arasında, %26’mının (78 kişi) 22-25 yaş arasında, %13’ünün (39 kişi) 26-29 yaş arasında, %28’inin (84 kişi) 30 yaş ve üzerinde olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %58’i(174 kişi) lise mezunu, %42’si(126 kişi) ise Lisans mezunudur. Sporcu olan katılımcıların %43.9’u (94 kişi) 0-5 yıl arası, %35’i (75 kişi) 6-10 yıl arası, %21’i ise (45 kişi) 10 yıl veya daha fazla spor yaşına sahiptir. Antrenörlerin ise %43.9’u (94 kişi) 0-4 yıl arası, %35’i (75 kişi) 5-9 yıl arası, %21’i (45 kişi) 10 yıl veya daha fazla antrenörlük geçmişine sahiptir. Katılımcılardan antrenörlerin % 45.3’ünün (39 kişi) 1. kademe, %33.7’sinin (29 kişi) 2. kademe, %19.8’inin (17 kişi) 3. kademe, %1.2’sinin (1 kişi) 4. kademe antrenörlük kademesine sahip olduğu saptanmıştır (Çizelge 2).

Çizelge 2. Çalışma Grubunun Kişisel Bilgileri

	Kişisel Bilgiler	f	%
Yaş	18-21 yaş arası	99	33,0
	22-25 yaş arası	78	26,0
	26-29 yaş arası	39	13,0
	30 yaş ve üzeri	84	28,0
	Toplam	300	100
Cinsiyet	Kadın	135	45,0
	Erkek	165	55,0
	Toplam	300	100
Medeni Durum	Evli	77	25,7
	Bekar	223	74,3
	Toplam	300	100
Eğitim Düzeyi	Lise Mezunu	174	58,0
	Lisans Mezunu	126	42,0
	Toplam	300	100
Sporcuların Spor Yaşı	0-5 yıl arası	94	43,9
	6-10 yıl arası	75	35,0
	10 yıl ve üzeri	45	21,0
	Toplam	214	100
Antrenörlerin Antrenörlük Süresi	0-4 yıl arası	40	46,5
	5-9 yıl arası	27	31,4
	10 yıl ve üzeri	19	22,1
	Toplam	86	100
Antrenörlerin Antrenörlük Kademesi	1.Kademe	39	45,3
	2.Kademe	29	33,7
	3.Kademe	17	19,8
	4.Kademe	1	1,2
	Toplam	86	100
Branş	Taekwondo	96	32,0
	Hentbol	14	4,7
	Yüzme	32	10,7
	Güreş	15	5,0
	Vücut Geliştirme ve Fitness	20	6,7
	Tenis	16	5,3
	Voleybol	42	14,0
	Atletizm	40	13,3
	Basketbol	25	8,3
	Toplam	300	100

BULGULAR

Madde toplam korelasyonu ile ölçek maddelerinin madde geçerliği incelenmiştir. Çizelge 2’de yer aldığı gibi ölçekte yer alan tüm maddeler, ölçek puanıyla ve birbirileriyle yüksek korelasyon göstermiştir. Madde toplam korelasyon değeri “.30 ve yukarı olan maddeler bireyleri iyi ayırt etmektedir” (Büyüköztürk, 2019). Bu nedenle madde toplam korelasyon alt sınırı yüksek tutularak, .45’in altında kalan 5 madde ölçekten çıkarılmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi(AFA)

Açımlayıcı Faktör analizi için, verilerin faktör analizine uygunluğuna bakılmıştır. Faktör analizinin uygunluğu için KMO (.95) ve Bartlett testi [5013.076; (p<0.000)] yapılmıştır. Faktör analizi için KMO değeri .60 ve daha yukarı bir değer olmalıdır (Sipahi, Yurtkoru ve Çinko, 2007). KMO ve Bartlett testi sonuçlarına göre bu veriler üzerinde faktör analizi yapılabileceği görülmüştür. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucu maddeler dört alt boyutta yer almıştır. Birinci boyutun varyansı % 58.5, ikinci boyutun varyansı % 5.6, üçüncü boyutun varyansı % 4.2, dördüncü boyutun varyansı % 3.1 şeklinde bulunmuştur. Bu dört boyut toplam varyansın

% 71.5'ini açıklamaktadır. Faktör yük değerlerinin kabul düzeylerinin alt sınırı 0.50 olarak belirlenmiştir. 23 madde faktör yükü .50'nin altında kaldığı için ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekte 19 madde kalmıştır. Faktör yüklerinin .52 ile .79 arasında değiştiği görülmüştür (Çizelge 3). AFA sonucu ölçekte, birinci boyutta 9, ikinci boyutta 4, üçüncü boyutta 3 madde, dördüncü boyutta 3 olmak üzere toplam 19 madde yer almıştır. Bu boyutlara, profesyonellik (m1, m2, m45, m13, m14, m20, m30, m32, m39), saygı (m8, m16, m21, m26), sorumluluk (m29, m33, m36) ve hoşgörü (m42, m44, m3) olarak ad verilmiştir.

Çizelge 3. Ölçek Maddeleri ve Madde Toplam Korelasyon Değerleri ve Faktör Yükleri

Boyutlar	Etik Davranışlar		Madde Toplam Korelasyon değeri	Faktör Yükü
Profesyonellik	1	m1- Sporda dürüstlüğü, kazanmaya tercih etme	.788	.770
	2	m2-Sporda disiplini, kazanmaya tercih etme	.747	.756
	3	m45-Sporcusunun doğru davranışını ödüllendirme	.767	.598
	4	m13- Sporcularının sağlığını kazanma duygusundan önde tutma	.826	.686
	5	m14- Sporcularının sağlığını ileriye dönük olarak koruma	.770	.750
	6	m20- Bütün sporcularına eşit davranma	.778	.527
	7	m30- Mesleği ile ilgili kendini geliştirme	.801	.586
	8	m32- Sporcuların görüşlerine değer verme	.783	.638
	9	m39- Sporcuları ile etkili iletişim kurma	.784	.610
Saygı	10	m8-Hakem kararlarına saygı gösterme	.663	.686
	11	m16- Sporcuları ile ilişkilerinde kendi çıkarını gözetmeden davranma	.760	.615
	12	m21- Yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere uyma	.786	.555
	13	m26- Sporcuların yeteneklerini geliştirmeleri için gerekli olan durumlar dışında fiziksel temastan kaçınma	.743	.526
Sorumluluk	14	m29- Sporcuları performans artırıcı yasaklı madde kullanımından koruma	.609	.731
	15	m33- Sporcuları ve kendini şikeye karşı koruma	.718	.658
	16	m36- Sporcuları ile cinsel yakınlıktan kaçınma	.666	.794
Hoşgörü	17	m42- Müsabakalarda kaybetmeyi kabul edebilme	.666	.704
	18	m44- Başarısız sporcusuna anlayış gösterme	.695	.704
	19	m3- Sporculara hoşgörülü davranma	.770	.719

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

AFA ile elde edilen faktör yapısı DFA ile test edilmiştir. Modelin uygunluğu uyum indekslerine bakılarak incelenmiştir (Çokluk ve ark., 2010). DFA için kritik N değeri 151.06 bulunmuştur. Bu değer, 300 kişilik çalışma grubunun gerekli N sayısının karşıladığını göstermektedir. DFA sonuçlarına göre; m1 ile m2, m14 ile m20, m29 ile m33 maddeleri arasında, gereken modifikasyonlar yapılmıştır. Birinci boyutta 6 madde, ikinci boyutta 4 madde, üçüncü ve dördüncü boyutta 3 maddenin yer aldığı doğrulanmıştır. Gerekli modifikasyonların yapılması sonucunda, modelin uygunluğunu gösteren (χ^2/sd) oranı 2.50 olarak saptanmıştır. χ^2/df oranının ≤ 3 olması mükemmel uyum olarak yorumlanmaktadır (Çokluk ve ark., 2010; Sümer, 2000). Uyum indeksleri ise, RMSEA=0.071; CFI=0.98; NFI=0.97; NNFI=0.98; GFI=0.89 ve AGFI=0.85 şeklinde belirlenmiştir. Çizelge 4 incelendiğinde DFA analizine göre, uyum indekslerinin kabul sınırlarında ve üzerinde değerler aldığı görülmüştür (Yılmaz ve Çelik, 2009).

Çizelge 4. Ölçeğin Uyum İndeksleri

X ²	X ² /sd	RMSEA	SRMR	RMR	GFI	AGFI	NFI	NNFI	CFI	df	Critical N (CN)
362,55	2.50	0.071	0.041	0.029	0.89	0.85	0.97	0.98	0.98	145	151.06
	Mükemmel uyum	İyi uyum	İyi uyum	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum	Kabul edilebilir uyum	Mükemmel uyum	Mükemmel uyum	Mükemmel uyum		

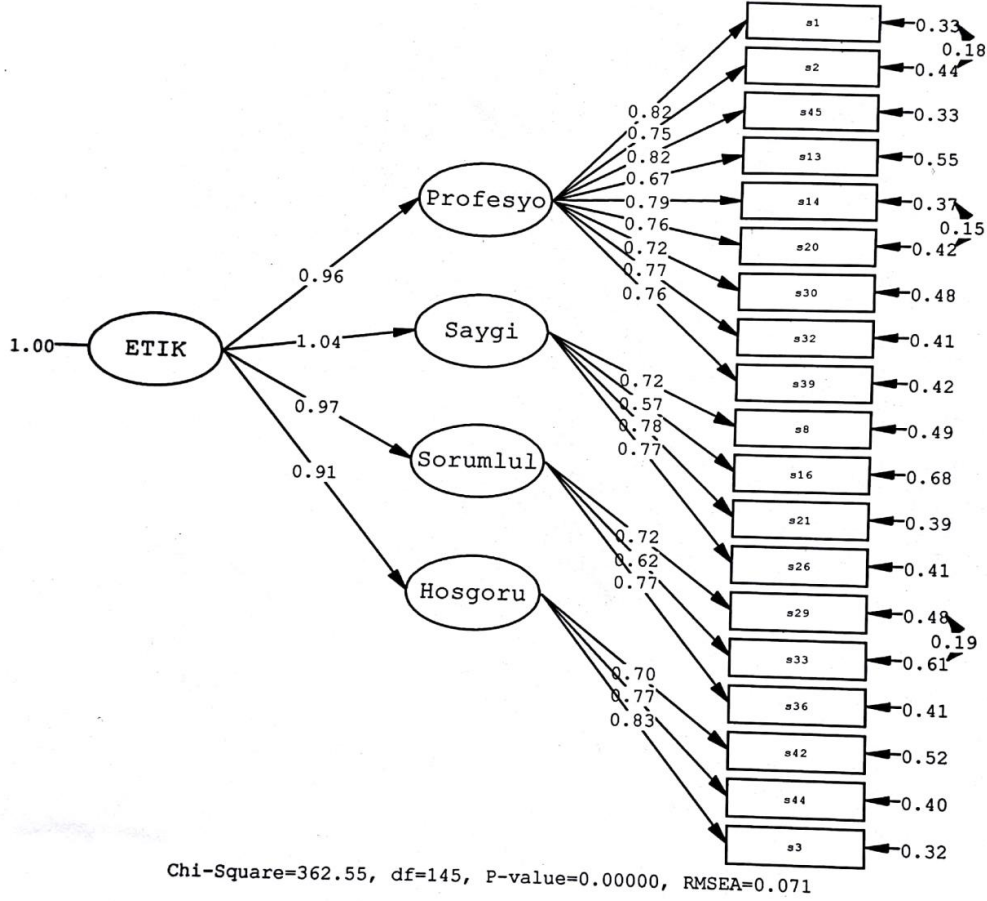
Maddelerin Lambda değeri, t ve R² değerleri doğrulayıcı faktör analizini yorumlamada önem taşımaktadır. Çizelge 5'e göre, Lambda (λ), t ve R² değerlerinin 0.05 anlamlılık düzeyinde olduğu görülmüştür (Çokluk ve ark., 2010). Lambda- (λ) yükleri 0.57 ile 0.82 arasında, değişmektedir. Bu değerlere göre maddelerin faktör yüklerinin kabul edilebilir olduğu saptanmıştır. R² değerlerine göre alt boyutlar tarafından maddelerde açıklanan varyans 0.32 ile 0.68 arasında değişmektedir. Bu değerlere göre ölçeğin yapı geçerliğinin yeterli olduğu söylenebilir. Ayrıca DFA ile ölçek yapısının dört boyutlu olduğu doğrulanmıştır.

Çizelge 5. Lambda (λ), t ve R² Değerleri

Boyutlar	Maddeler	λ	t	R ²
Profesyonellik	1	0.82	10.72	0.67
	2	0.75	20.43	0.56
	45	0.82	16.79	0.68
	13	0.67	12.83	0.45
	14	0.79	15.99	0.63
	20	0.76	15.77	0.58
	30	0.72	14.11	0.52
	32	0.77	15.38	0.59
	39	0.76	15.06	0.58
Saygı	8	0.72	11.66	0.51
	1	0.57	9.78	0.32
	21	0.78	13.56	0.61
	26	0.77	13.43	0.59
Sorumluluk	29	0.72	10.11	0.52
	33	0.62	12.91	0.39
	36	0.77	12.86	0.59
Hoşgörü	42	0.70	10.74	0.48
	44	0.77	12.09	0.60
	3	0.83	12.78	0.68

DFA ile belirlenen uyum indeksleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Antrenörlerin Mesleki Etik Davranışları Ölçeği'nin istatistiki olarak model uyumunun kabul edilebileceği söylenebilir. Ölçeğin model uyumunu gösteren Yol Şeması Şekil 1'de yer almıştır.

Şekil 1. Yol Şeması

Ölçeğin Güvenirlik Çalışması

Güvenirlik için bakılan Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı'nın 0,70 ve üzeri olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2019). Ölçek bütünü için iç tutarlılık değerinin 0.96 olduğu, alt boyutların iç tutarlılık değerlerinin ise .78 ile .94 arasında değiştiği görülmüştür (Çizelge 6).

Çizelge 6. Ölçek Alt Boyutlarının Güvenirlik Katsayıları

Alt boyutlar	Cronbach's Alfa
Ölçek Geneli	0.96
Profesyonellik boyutu	0.94
Saygı boyutu	0.84
Sorumluluk boyutu	0.81
Hoşgörü boyutu	0.78

Verilerin normal dağılımına çarpıklık ve basıklık değerleri ile bakılmış, verilerin normal dağılmadığı görülmüştür. Ayrışma geçerliği için alt boyutlar arasındaki ilişki Spearman's rho testi ile incelenmiştir. Çizelge 6'da görüldüğü gibi boyutlar arası ilişki pozitif yönde, orta ve yüksek düzeyde saptanmış, boyutlarında birbirinden bağımsız olduğu görülmüştür (Büyüköztürk, 2019).

Çizelge 6. Boyutlar arası Korelasyon

Boyutlar	Profesyonellik	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü
Profesyonellik	1,000	,755**	,613**	,793**
	.	,000	,000	,000
Saygı	300	300	300	300
	,755**	1,000	,502**	,726**
Sorumluluk	,000	.	,000	,000
	300	300	300	300
Hoşgörü	,613**	,502**	1,000	,532**
	,000	,000	.	,000
	300	300	300	300
	,793**	,726**	,532**	1,000
	,000	,000	,000	.
	300	300	300	300

**p < 0.01

Ölçek Puanlarının Değerlendirilmesi

Ölçek maddelerinde olumsuz madde olmadığı için ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek maddelerine, 1 ile 5 arasında değişen puanlar verilmiştir. Boyutlardan alınabilecek en az ve en çok puanlar, profesyonellik boyutunda 9 ile 45 puan arasında, saygı boyutunda 4 ile 20 puan arasında, sorumluluk ve hoşgörü boyutlarında 3 ile 15 puan arasındadır. Ölçek genelinde alınabilecek en puan 19, en yüksek puan ise 95'tir. Puanların artması, antrenörlerin meslek etiği davranışlarına uyma düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Antrenörlerin sporcularla ilişkilerinde meslek etiğine uygun davranması beklenir. Ancak bazı antrenörler meslek etiğine uygun davranmayabilir (Eitzen, 2012). Antrenörlerin sporcularına etik davranıp davranmadığı incelenmelidir (DeSensi ve Rosenberg, 1996). Bu amaçla çalışmada antrenörlerin meslek etiğine ne düzeyde uygun davrandıklarını ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir.

Ölçek geçerliği için madde toplam korelasyon değerleri incelenmiş, doğrulayıcı ve açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Madde toplam korelasyon analizi sonucu .45'in altında değer alan olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğu için incelenen KMO ve Bartlett testine göre veriler üzerinde faktör analizi yapılabileceği görülmüştür (Sipahi, Yurtkoru ve Çinko, 2007). AFA sonucuna göre ölçekte dört boyut olduğu belirlenmiştir. Bu dört boyutun toplam varyansın % 71.5'ini açıkladığı saptanmıştır. Çok faktörlü ölçeklerde açıklanan toplam varyansın yüksek olması ilgili kavramın iyi ölçüldüğünü gösterir (Büyüköztürk, 2019, s. 135). Açımlayıcı faktör analizi sonucu faktör yükü .50'nin altında kalan 23 madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekte kalan 19 maddenin faktör yüklerinin .52 ile .79 arasında yer aldığı saptanmıştır. AFA sonucu saptanan dört alt boyut profesyonellik, saygı, sorumluluk ve hoşgörü olarak adlandırılmıştır.

AFA ile elde edilen faktör yapısı DFA ile test edilmiştir. Modelin uygunluğu, uyum indekslerine bakılarak incelenmiştir (Çokluk ve ark., 2010). DFA sonucu birinci boyutta 6 madde, ikinci boyutta 4 madde, üçüncü ve dördüncü boyutta 3 maddenin olduğu

doğrulanmıştır. Maddeler arasında gerekli modifikasyonlar ile sonucunda, (x^2/sd) oranı 2.50 olarak bulunmuştur. Bu oran mükemmel uyum şeklinde değerlendirilmektedir (Çokluk ve ark., 2010; Sümer, 2000). Uyum indeksleri ise, RMSEA=0.071; CFI=0.98; NFI=0.97; NNFI=0.98; GFI=0.89 ve AGFI=0.85 olarak saptanmıştır. Uyum indekslerine bakıldığında kabul edilebilir değerler olduğu görülmüştür (Sümer, 2000). Sonuç olarak, Türk kültürüne uygun, geçerli ve güvenilir olduğu saptanan antrenörlerin meslek etiği davranışları ölçeğinin, antrenörlerin meslek etiği davranışlarını ölçmek amacıyla kullanılabilceği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Aydın İ. (2003). Eğitim Öğretimde Etik, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bigbee A.J. (2011). Personal Values, Professional Codes Of Ethics, and Ethical Dilemmas in Special Education Leadership, Fairfax: George Mason University.
- Billington R. (2011). Felsefeyi Yaşamak Ahlak Düşüncesine Giriş, İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Büyüköztürk Ş. (2019). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cevizci A. (2002). Etiğe Giriş, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Çeviker A. (2013). Ankara Amatör Süper Lig Futbolcularının Antrenörlerinde Gözlemledikleri Etik ve Etik Dışı Davranışlar, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. (2010). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi.
- Desensi J.T, Rosenberg D. (1996). Ethics in Sport Management, Fitness Information Technology, USA.
- Dolaşır S. (2006). Antrenörlük Etiği ve İlkeleri, Ankara: Gazi Yayınevi.
- Dolaşır -Tuncel S., Büyüköztürk Ş. (2009). Antrenörlerin Mesleki Etik İlkeleri Nelerdir? Nasıl Ölçülür? Ölçek Geliştirme: Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirliği, *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* VII (4), 159-168.
- Drewe S.B. (2010). Coaches, Ethics And Autonomy, *Sport, Education And Society* 5:2, 147-162.
- Eitzen D.S. (2012). Fair And Foul: Beyond The Myths And Paradoxes Of Sport, Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Güven Ö, Öncü E. (2012). Antrenörlerin Etik Dışı Davranışları ile İlgili Sporcu Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* X (2), 67-75.
- Hadley P. (2006), Duty Of Care, Ferrero F. (Ed.). British Canoe Union, Coaching Handbook, Wales: Pesda Press
- Hamilton M.G.B., Lavoie N.M. (2017). Ethical Professional Identity And The Development Of Moral Exemplar Collegiate Coaches, *Journal Of Moral Education* 46:2, 114-128.
- Hardman A., Jones C., Jones R. (2010). Sports Coaching, Virtue Ethics and Emulation, *Physical Education and Sport Pedagogy*, 15(4), 345-359.
- Healey J. (2015). Fair Play and Integrity in Sport, Issues in Society, 38, The Spinney Press.
- Johanson S. (2013). Coach-Athlete Sexual Relationships: If No Means No Does Yes Mean Yes?, *Sport, Education And Society*, 18:5, 678-693.
- Karasar N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, 17. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Lumpkin A., Stoll S.K, Beller J.M. (2003). Sports Ethics Applications For Fair Play, New York: McGraw-Hill

Education.

Mccarthy I.N. (1997). Professional Ethics Code Conflict Situations: Ethical And Value Orientation Of Collegiate Accounting Students, *Journal of Business Ethics*, 16:12-13, 1467–1473.

Naagarazan R.S. (2006). Textbook On Professional Ethics And Human Values, New Delhi: New Age International

Potrac P., Jones R., Armour K. (2002). “It’s All About Getting Respect”: The Coaching Behaviours of AnExpert English Soccer Coach. *Sport, Education and Society* 7: 2, 183-202.

Rainer M. (1997). Successful Coaching, Champaign, IL: Human Kinetics.

Sabock M.D, Sabock R.J. (2011). Coaching A Realistic Perspective, United Kingdom: Rowman & Littlefield Publishers.

Sipahi B., Yurtkoru S., Çinko M. (2007). Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi, İstanbul: Beta Yayınları.

Stewart C.C. (2014). Sportmanship, Gamesmanship, And The Implications For Coach Education, *Strategie, A Journal For Physical And Sport Educators*, 27: 5, 3-7.

Street B.B. (2002). A Comperative Analysis Of Professional Codes Of Ethics, Michigan: Central Michigan University.

Sümer N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.

Tavşancıl E. (2006). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile veri Analizi, Ankara: Nobel yayın Dağıtım.

Thompson M., Dieffenbach K. (2016). Measuring Professional Ethics İn Coaching: Development Of The Pisc-Q, *Ethics & Behavior*, 26:6, 507-523.

Yılmaz V., Çelik H.E. (2009). LISREL ile Yapısal Eşitlik Modellemesi: Temel Kavramlar, Uygulamalar, Programlama. Ankara: Pegem Akademi.